

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Коссе Валерія Валерійовича «Кримінально-правові та кримінологічні засади запобігання сутенерству та втягненню особи в заняття проституцією», що подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» (галузь знань 08 «Право»)

Дисертація Коссе Валерія Валерійовича на тему «Кримінально-правові та кримінологічні засади запобігання сутенерству та втягненню особи в заняття проституцією», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право») виконана у науково-дослідній лабораторії публічної безпеки громад факультету № 2 Донецького державного університету внутрішніх справ. Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Донецького державного університету внутрішніх справ 22 грудня 2021 року (протокол № 6). Тема відповідає науковому напрямку «кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» в межах спеціальності 081 «Право».

Висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Коссе В.В. на тему «Кримінально-правові та кримінологічні засади запобігання сутенерству та втягненню особи в заняття проституцією» підготовлений за результатами попереднього розгляду цієї дисертації та публічної презентації Коссе В.В. наукових результатів зазначеної дисертації. Публічну презентацію здійснено 11 лютого 2025 року (протокол засідання науково-дослідної лабораторії публічної безпеки громад факультету № 2 Донецького державного університету внутрішніх справ № 2 від 11.02.2025 р.).

Рецензенти:

1) доцент кафедри кримінального права та кримінології факультету № 1 Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Данилевська Ю.О.;

2) завідувач кафедри кримінального права та кримінології факультету № 1 Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент Удод А.М.

За результатами засідання складено такий висновок:

1. Актуальність теми дослідження.

Проблема запобігання сутенерству та втягненню осіб в заняття проституцією була і залишається доволі актуальною, оскільки боротьба з такими кримінально-протиправними діяннями наразі ведеться недостатнім

чином. Так, згідно із статистичними даними, оприлюдненими Офісом Генерального прокурора, в останні роки обліковано таку кількість кримінальних правопорушень цього виду: у 2020 – 341, у 2021 – 269; у 2022 – 195; у 2023 – 348; у 2024 р. – 244. Наведені показники у співставленні з іншими даними вказують на високий рівень латентності таких правопорушень, і водночас – на потребу розроблення та застосування додаткових кримінологічних заходів запобігання кримінальним правопорушенням цього виду.

Питання кримінально-правової та кримінологічної протидії кримінальним правопорушенням, передбаченим ст. 303 Кримінального кодексу України (далі – КК України), розглядалися у працях таких науковців, як О.М. Бандурка, Ю.В. Баулін, О.П. Горпинюк, Л.С. Кучанська, М.І. Мельник, А.В. Мусієнко, А.А. Небітов, А.С. Політова, П.П. Сердюк, Є.В. Фесенко, Н.М. Ярмиш та ін. Однак залишається низка аспектів, які потребують додаткового опрацювання. Зокрема, це стосується удосконалення кримінального законодавства та кримінологічної практики у сфері запобігання сутенерству і втягненню особи в заняття проституцією в умовах воєнного стану.

Вказане свідчить, що тема дисертаційної роботи є актуальною.

2. Наукова новизна, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Дисертація В.В. Коссе є одним із перших в Україні комплексним монографічним дослідженням, в якому виявлено та оновлено способи розв'язання проблем, пов'язаних із удосконаленням кримінально-правових та кримінологічних засад запобігання сутенерству та втягненню особи в заняття проституцією із урахуванням сучасних умов функціонування держави та суспільства. У роботі обґрунтовано сукупність положень, висновків і рекомендацій, що характеризуються відповідним рівнем наукової новизни, зокрема:

Вперше:

- на підставі аналізу європейської кримінальної процесуальної, криміналістичної та кримінологічної практики запобігання організованій проституції та кримінальним правопорушенням, пов'язаним із сутенерством та втягненням осіб в зайняття проституцією, викладеної на офіційному сайті Європолу, виокремлено найбільш актуальні заходи запобігання кримінальному правопорушенню, передбаченому ст. 303 КК України, якими визначено: 1) здійснення правоохоронними органами періодичної загальнонаціональної операції проти організованої проституції та інтеграцію практик, спрямованих проти мобільних організованих транснаціональних злочинних груп (досвід Ірландії); 2) здійснення правоохоронними органами

спеціальних операцій та посилених перевірок на зовнішніх кордонах з метою виявлення випадків торгівлі людьми з метою сексуальної експлуатації, примусового жебрацтва та примусової злочинності (за аналогією ініціативи ЕМРАСТ та із урахуванням досвіду таких країн-членів ЄС як Австрія, Болгарія, Хорватія, Кіпр, Данія, Франція, Німеччина, Греція, Угорщина, Ісландія, Італія, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Польща, Португалія); 3) здійснення рейдів щодо випадків вчинення торгівлі людьми та сексуальної експлуатації із застосуванням комп'ютерних технологій (досвід Європолу);

- доведено, що одним із ефективних способів удосконалення організаційно-правового напрямку спеціально-кримінологічного запобігання кримінальним правопорушенням, передбаченим ст. 303 КК України, що вчиняються щодо дітей є розширення та подальше удосконалення заходів кримінально-правового характеру, які застосовуються щодо юридичних осіб, зокрема шляхом визначення можливості застосовувати тимчасові обмеження діяльності юридичної особи та тимчасове обмеження в отриманні прав та/або переваг;

- на підставі аналізу судових вироків у кримінальних провадженнях, розпочатих за фактом вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 303 КК України, виявлено та систематизовано прогалини, які виникають на етапі досудового розслідування та судового розгляду обставин таких суспільно небезпечних діянь, які утворюють додаткові фактори, які впливають на кількісні показники цих кримінальних правопорушень: 1) порушення преюдиціальності – надання передчасної оцінки обставинам кримінального правопорушення чи особі кримінального правопорушника на підставі попередньо отриманих загальних доказів; 2) порушення судовими органами порядку затвердження угоди про визнання винуватості між прокурором та обвинуваченим; 3) порушення порядку обрання запобіжного заходу до особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 303 КК України; 3) порушення п. 2 ч. 4 ст. 374 КПК України щодо обов'язку визначення покарання, призначеного по кожному з обвинувачень, що визнані судом доведеними та остаточної міри покарання, обраної судом.

Удосконалено:

- теоретичні підходи до систематизації віктимологічних заходів запобігання кримінальному правопорушенню, передбаченому ст. 303 КК України, якими визначено: 1) розширення переліку потерпілих осіб, шляхом уточнення кваліфікуючих та особливо кваліфікуючих ознак, визначених у ст. 303 КК України, та встановлення кримінальної відповідальності за вчинення такого діяння щодо вагітних жінок, осіб похилого віку та осіб із інвалідністю; 2) розроблення та подальше унормування підстав, умов та

порядку надання послуг із соціальної реабілітації осіб, яких було втягнуто у зайняття проституцією; 3) створення анонімних груп та виокремлення приміщень для анонімного спілкування із особами, які примусово надають оплачувані послуги сексуального характеру з метою психологічного та соціального супроводу, а також потенційного викриття діяльності організованих груп та злочинних організацій;

- теоретичні підходи до систематизації проблем та виявлення тенденцій вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 303 КК України, якими визначено такі: 1) збільшення кількості випадків вчинення сутенерства та втягнення особи в заняття проституцією в окремих регіонах: Львівська, Закарпатська, Івано-Франківська, Волинська, Чернігівська, Миколаївська, що підтверджується негативною динамікою кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності за останні два роки (2023-2024 рр.); 2) збільшення кількості випадків, коли кримінальне правопорушення, передбачене ст. 303 КК України, вчиняється у складі організованих груп чи злочинних організацій (в останні два роки спостерігається нестабільна динаміка зі значним збільшенням відносно 2019-2022 років); 3) збільшення кількості випадків, коли досліджуване кримінальне правопорушення передує легалізації (відмиванню) майна, одержаного злочинним шляхом (у 2024 році кількість таких випадків збільшилась у 7 разів); 4) перевага такої форми реалізації об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 303 КК України, як сутенерство над іншими формами, що зумовлено збільшенням кількості осіб, які добровільно надають оплачувані послуги сексуального характеру;

- типовий кримінологічний портрет особи, яка вчиняє сутенерство або втягнення осіб в зайняття проституцією, а саме: особа жіночої статі (61 %), громадянка України (99 %), 18-28 років (37,2 %), має повну загальну або базову середню освіту (58,3 %), працездатна, не працює та не навчається (82,6 %), кримінальне правопорушення вчиняє повторно (3,3 %), або має незняту та непогашену судимість (1,6 %).

Набули подальшого розвитку:

- аргументи щодо доцільності інтеграції у національну кримінологічну практику скандинавської моделі протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним із сутенерством та проституцією, шляхом встановлення кримінальної відповідальності за придбання та сприяння наданню оплачуваних сексуальних послуг;

- аргументи щодо доцільності створення механізму реінвестування конфіскованого у сутенерів майна на захист і реабілітацію жертв проституції та торгівлі людьми;

- аргументи щодо доцільності посилення кримінальної відповідальності за сутенерство або втягнення в заняття проституцією

малолітніх та неповнолітніх осіб шляхом криміналізації такого діяння в окремій нормі кримінального законодавства;

- аргументи щодо недоцільності декриміналізації сутенерства або втягнення особи в заняття проституцією.

Обґрунтованість і достовірність результатів дослідження. Викладені в дисертації наукові висновки, положення і рекомендації є обґрунтованими, базуються на ретельному аналізі літератури з тематики дослідження та узагальненні практики застосування відповідних норм національного законодавства (усього – 189 найменувань).

Обґрунтованість та достовірність отриманих наукових результатів забезпечується правильним вибором та використанням методів наукового дослідження, що зумовлені його предметом, метою і завданнями. Загальнонаукові методи (аналіз, синтез, індукція, дедукція, абстрагування, конкретизація, аналогія, моделювання тощо) надали можливість визначити, проаналізувати та уточнити загальний зміст кримінально-правового та кримінологічного запобігання сутенерству або втягненню особи в заняття проституцією. Спеціально-наукові методи використано з метою поглиблення та уточнення окремих питань та проблем, які утворюють змістовну характеристику дисертаційного дослідження. Зокрема, порівняльно-правовий (компаративний) метод дав змогу проаналізувати європейський досвід запобігання кримінальним правопорушенням, пов'язаним із сутенерством та проституцією та виявити можливі для запозичення позитивні риси зарубіжних кримінальних законодавств та відповідної кримінологічної практики. Догматичний метод дозволив надати кримінально-правову та кримінологічну характеристику кримінальних правопорушень, передбачених ст. 303 КК України. Метод структурно-функціонального аналізу дав змогу проаналізувати та удосконалити заходи запобігання кримінальним правопорушенням, передбаченим ст. 303 КК України. Логіко-семантичний метод використано для аналізу та поглиблення понятійно-категоріального апарату. Метод контент-аналізу застосовано для опрацювання матеріалів судової практики. Метод системного аналізу дав змогу визначити недоліки національного кримінального законодавства в частині кримінальної відповідальності за сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією. За допомогою статистичного методу проаналізовано офіційну статистичну звітність, викладену на сайті Офісу Генерального прокурора та судової влади.

Теоретичне і практичне значення отриманих наукових результатів дослідження. Одержані у роботі результати дослідження становлять науково-теоретичний та практичний інтерес і можуть бути використані у:

- *законотворчій діяльності* – для удосконалення національного кримінального законодавства України щодо кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності;

- *науково-дослідній сфері* – для подальшого вивчення теоретичних та практичних проблем запобігання кримінальним правопорушенням проти громадського порядку та моральності взагалі та сутенерству або втягненню осіб в заняття проституцією зокрема (акт впровадження у науково-дослідну діяльність Донецького державного університету внутрішніх справ від 03.02.2025);

- *правозастосовній діяльності* – для підготовки концепцій, цільових програм та стратегій, спрямованих на розв'язання проблем запобігання кримінальним правопорушенням проти громадського порядку та моральності;

- *освітньому процесі* – під час підготовки навчально-методичних матеріалів та робочих навчальних програм з навчальних дисциплін «Кримінальне право», «Криминологія» (акт впровадження в освітній процес Донецького державного університету внутрішніх справ від 03.02.2025).

Відповідність оформлення дисертації встановленим вимогам. Оформлення дисертації Коссе Валерія Валерійовича на тему «Кримінально-правові та криминологічні засади запобігання сутенерству та втягненню особи в заняття проституцією» відповідає Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40.

Робота складається з анотацій, вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (189 найменувань на 21 сторінці) та 2 додатків (6 сторінок). Повний обсяг дисертації становить 212 сторінок, з них основного тексту – 168 сторінок.

3. Наукові публікації, у яких висвітлено основні результати дисертаційного дослідження, та повнота їх опублікування.

Основні наукові результати дисертації Коссе Валерія Валерійовича на тему «Кримінально-правові та криминологічні засади запобігання сутенерству та втягненню особи в заняття проституцією» опубліковано у 7 наукових публікаціях, серед яких 4 статті (3 – одноособові, 1 – у співавторстві) у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, 3 тези доповідей на науково-практичних заходах:

наукові праці, у яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Коссе В.В. Сутенерство як кримінально протиправний феномен сучасності. *Правовий часопис Донбасу*. 2022. Вип. № 3 (80). С. 53-57.
2. Варава Д. В., Коссе В. В. Втягнення наркозалежних осіб у зайняття проституцією: віктимологічний аспект. *Правовий часопис Донбасу*. 2022. Вип. № 4 (81), ч. 2. С. 62–67.

3. Коссе В.В. Особа жертви сутенерства або втягнення у заняття проституцією. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2023. № 2. С. 156-161.

4. Коссе В.В. Кримінально-правові заходи запобігання кримінальним правопорушенням, передбаченим ст. 303 Кримінального кодексу України, вчиненим щодо дітей. *Право і суспільство*. 2024. № 5. С. 517-523.

наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Коссе В.В. Моральність як об'єкт кримінального правопорушення, передбаченого ст. 303 КК України (сутенерство або втягнення особи у зайняття проституцією). *Поліцейська медіація як інструмент захисту прав та інтересів громадян: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції*, 16 вересня 2022. Львів-Торунь: Liha-Pres., 2022. С. 66-69.

2. Коссе В.В. Соціально-демографічні ознаки осіб, які вчиняють сутенерство або втягують у заняття проституцією. *«Взаємодія норм міжнародного і національного права крізь призму процесів глобалізації та інтеграції»*: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції викладачів, співробітників закладів вищої освіти і наукових організацій, магістрантів, аспірантів, докторантів, представників громадських організацій, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств та інших установ (09 листопада 2022 р.). Київ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2022. С. 107-108.

3. Коссе В.В. Кримінальні процесуальні заходи запобігання сутенерству або втягненню особи у зайняття проституцією. *Advances in law: the view of domestic and foreign scholars (October 3–4, 2024. Riga, the Republic of Latvia)* : International scientific conference. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2024. С. 292-294.

Зазначені публікації містять належне обґрунтування отриманих наукових результатів, опубліковані у виданнях, кількість та рівень яких відповідає встановленим вимогам, характеризуються повнотою викладу матеріалів дисертації, опубліковані у різних випусках (номерах) наукових періодичних видань. Серед наведених публікацій немає таких, в яких повторюються наукові результати, опубліковані раніше в інших наукових публікаціях, що вже зараховані за темою дисертації. Опублікування результатів дисертації Коссе Валерія Валерійовича на тему «Кримінально-правові та кримінологічні засади запобігання сутенерству та втягненню особи в заняття проституцією» відповідає вимогам, встановленим п. 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Загальний висновок. Представлена дисертаційна робота Коссе Валерія Валерійовича «Кримінально-правові та кримінологічні засади запобігання сутенерству та втягненню особи в заняття проституцією» є завершеною науковою працею, в якій вирішено наукове завдання, що має істотне значення для кримінології та науки кримінального права.

Дисертаційне дослідження відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), Вимогам до оформлення дисертації (наказ Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 зі змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44), освітньо-науковій програмі «Право» Донецького державного університету внутрішніх справ.

Дисертація рекомендується до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

**Головуючий на засіданні:
завідувач науково-дослідної
лабораторії публічної безпеки
громад факультету № 2,
доктор юридичних наук, професор**

Андрій ЗАХАРЧЕНКО

17 лютого 2025 року

Підпис А.М. Захарченка засвідчую:

**Т.в.о. начальника відділу
документування службової діяльності**

Наталія ХОЗЛУ